

1. KONTABILITATEA ERAMATEKO ENPRESARIAREN OBLIGAZIOA

Aurkibidea

- Helburuak
- Kontabilitatearen funtzioa
- Enpresariak kontabilitatea eramateko duen obligazioaren oinarriak
- Merkataritzako Kodea eta Kontabilitatea
- Kontabilitate liburuak
- Urteko kontuak
- Glosategia

1.1. HELBURUAK

Enpresari orok bere jarduerara egokia den kontabilitate ordenatu bat eramateko obligazioa dauka. Hasiera batean, merkatariek borondatez eramaten zituzten liburuak eta beraien interes propioan egindako eragiketak liburu kontableetan adierazten zituzten, honela, beren negozioaren egoera ezagutu baitzezaketen. Baina beste merkatarik batzuekin zituzten erlazioen froga medio bezala erabiltzen zenez, kontabilitatea eramatea obligaziozko bihurtu zen herrialde batzuetan.

Honela, Legeak obligazio hau erregulatu du eta liburu hauek eramateko bete behar diren baldintzak ezarri ditu. Egiten diren idazpen kontableak egiazkoak direla ziurtatzeko zenbait formaltasun galdatzen ditu.

1.2. Kontabilitatearen funtzioa.

Enpresariak, bere beharrezanetara egokia den kontabilitate ordenatu bat eraman behar du, bere merkataritzako edo industria eragiketen jarraipen kronologiko bat egitea posible egiten duena. Gainera, kontabilitate horrek enpresaren ondarea, finantza egoera eta emaitzak argitasunez ezagutzea posible egin behar du. Obligazio hau ez betetzeak erantzukizun penala sor dezake, bai kontabilitatea ez eramateagatik bai eramandako kontabilitatea faltsua izateagatik (ikus, Kode Penalaren 290, 392 eta 310. artikulak).

Enpresariak ez badu kontabilitatea eramaten, ezin du egunetik egunera bere eragiketak nola doazen jakin ezta negozioaren egoera eta errendimendua ezagutu.

1.3. Enpresariak kontabilitatea eramateko duen obligazioaren oinarriak.

Gaur egun, interes asko daude enpresariak kontabilitatea eraman dezan eta kontabilitate hori zehatza izan dadin.

Enpresariari obligazio hau ezartzen zaio bai bere interes propioagatik bere enpresa ongi antolatua izan dadin, enpresariarekin erlazioak mantentzen dituzten hirugarrenen interesengatik enpresari horri kreditua eman ala ez baloratu dezaten. Estatua ere, enpresen benetako egoera eta emaitzak ezagutzean interesatua dago, interes fiskalak direla eta, diru laguntzak emateko orduan edo konkurtsoa kalifikatzeko orduan. Kapitaleko Sozietate baten hartzekodunei balantzearen kautotasuna interesatzen zaie, beren kredituak kobratzeko duten berme bakarria sozietateak duen ondarea baita, sozietate hauetan, bazkideek sozietatearen zorrez ez baitute pertsonalki erantzuten. Sozietatearen bazkideek irabazietan parte hartzen dute eta galdu-irabazien kontutik irteten den emaitzak kontuan izan behar dira. Langileek, enpresariarekin hitzarmen kolektibo bat ospatzen dutenean zehatzago eztabaidatu dezakete enpresariaren egoera ezagutzen badute. Langileek informazioa izateko duten interes hau enpresariak enpresako komiteari informazio ekonomikoa emanaz babesten da.

1.4. Merkataritzako Kodea eta kontabilitatea.

Kontabilitatearen gaia, Merkataritzako Kodearen lehengo liburuaren hirugarren tituluan erregulatuta dago, 25. artikulutik 49. artikulura, "Enpresarien Kontabilitatea" izenburuarekin. Hiru atal ditu:

- 1) Enpresarien liburuei buruzkoa (25 artikulutik 33 artikulura), kontabilitatea eramateko moduari buruzko arauak jasotzen ditu.
- 2) Urteko kontuei buruzkoa (34. artikulutik 41. artikulura).
- 3) Sozietate taldeen kontuen aurkezpena (42. artikulutik, 49. artikulura).

Gaur egun, enpresen kontabilitatea 2007.ko azaroaren 16ko Kontabilitatearen Plan Orokorrean erregulatzen da eta, bere kasuan, enpresa txiki eta ertainen Kontabilitatearen Plan Orokorrean, enpresek balantze laburtua eta ekitaldiko ondare garbiaren aldaketen egoera-orria laburtua aurkeztu dezaketenean, 2007.ko azaroaren 17ko Kontabilitatearen Plan Orokorrean erregulatzen dena. Plan Orokorrearen helburua, enpresariak kontuen sistema normalizatu bat erabili dezatela, guztiek posible den neurrian behintzat, kontuak egiterakoan izen berdinak erabili ditzaten.

1.5. Kontabilitate Liburuak.

Enpresariak kontabilitatea zenbait libururen bidez eramango du. Liburu batzuk enpresari guztiek obligazioz eraman behar dituzte. Merkataritzako Kodearen arabera, enpresari guztientzat obligaziozkoak dira:

1. Inbentario eta urteko kontuen liburua: enpresaren hasierako balantze batekin irekitzen da, gutxienez hiru hileko bakoitzean egiaztapen balantzeak egingo dira eta ekitaldiaren ixte inbentarioa eta urteko kontuak.
2. Egunkari liburuan: eguneroko enpresaren eragiketak erregistratuko dira.

Merkataritzako Sozietateek, aurreko liburuez gain, liburu bereziak eraman behar dituzte. Honela, akta liburuak eramango dituzte, bertan, Batzar nagusiak eta sozietatearen beste organo kolegiatuak (administrazio kontseiluak) hartzen dituzten akordioak jasoko direlarik. Baita ere, akzio izendunen erregistro liburua (Sozietate Anonimoan) eta bazkideen erregistro liburua (Erantzukizun Mugatuko Sozietatean). Azken hauetan, akzioak eta partizipazioak aipatuko dira beren titularra nor den adieraziz.

Liburuen edukia faltsutua izan ez dadin, liburu horiek, baldintza batzuk bete behar dituzte:

a) Obligaziozkoak diren liburuak legalizatuak izan behar dira, hau da, erabili aurretik, Merkataritzako Erregistroan aurkeztu behar dira, lehenengo folioan, erregistratzaileak diligenza bat egin dezan eta orri guztietan zigilu bat ipini dezan. Legalizazioarekin bilatzen dena, enpresariak ez dezala kontabilitatea berregin egoera bakoitzaren komenentziaren arabera.

Hala ere, legalizazioa liburuak erabili ondoren egin daiteke. Gaur egun, enpresariak, normalean, ez du kontabilitatea eskuz aurretik koadernatuta dauden liburuetan eramaten, ordenagailuak erabiliaz edo informatikoki baizik. Kasu horietan, legalizazioa, kontabilitatea eraman eta orriak koadernatu liburuak eratu ondoren egin daiteke. Legalizazioa liburuak erabili ondoren egiten denean, ekitaldia itxi eta hurrengo lau hilabetetan egingo da.

b) Liburuak, modu argi batean, data ordena jarraituz, espazio zuririk gabe eta zirriborrorik gabe eraman behar dira. Idazpen kontabletan akatsak daudela jakiten den momentuan berehala zuzendu beharko dira.

c) Enpresariak beren negozioari buruzko liburu, dokumentu eta frogak agiriak sei urtez gorde behar ditu, azken idazpen kontablea egin zenetik kontatzen hasita, nahiz eta enpresari izateari utzi dion.

d) Enpresarien kontabilitatea sekretua da. Hala ere, ez da sekretu absolutu bat, legeak salbuespenak jartzen dituelarik. Honela, kasu batzuetan, beste baten kontabilitatea

ikusteko eskaera judiziala egitea onartzen da. Kodeak komunikazio edo errekonozimendu orokorra eta erakusketa edo errekonozimendu partziala aurreikusten ditu.

Epaileari komunikazio edo errekonozimendu orokorra eska daiteke edo honek ofizioz agindu, herentzia batean, konkurtsoan, sozietatearen likidazioan, enplegu erregulazio espedienteetan eta baita bazkide kolektiboek eta langileen ordezkariak kontabilitatea zuzenean aztertzeke duten kasuetan (133. eta 32.2 artikulua). Liburuak, korrespondentzia eta enpresariaren beste dokumentuak erakutsi beharko dira. Beste alde batetik, ofizioz edo eskaera baten ondorioz, erakusketa edo errekonozimendu partziala agindu dezake epaileak liburuaren titularra den enpresariak interesa edo erantzukizuna badu gai konkretuan. Azken kasu honetan, epailearen aginduz enpresariaren liburuak eta dokumentuak erakusten dira baina, bakarrik, gaiarekin zerikusia duten puntuetan. Bi kasuetan, liburuak eta dokumentuak ez dira enpresariaren establezimendutik aterako.

1.6.- Urteko kontuak.

Merkataritzako Kodeak dioenez, enpresariak ekitaldia ixtean enpresaren urteko kontuak formulatu behar ditu: Balantzea, Galdu-irabazien kontua, ekitaldiko ondare garbiaren aldaketen egoera-orria, diru-fluxuen egoera-orria eta Memoria. Dokumentu guzti horiek batasun bat osatzen dute. Urteko kontu horiek, enpresaren ondarearen, finantza egoeraren eta enpresako emaitzen "irudi fidela" erakutsi behar dute xedapen legalekin bat etorriz. Hala ere, enpresari batzuk, kontuak egiterakoan, kontu horiek modu laburtuan aurkeztu ditzakete, kantitate batzuk gaituzten ez dituztelako, aktiboa, urteko negozio zifra eta enplegatuei dagokionez.

Balantzea: balantzeak, modu argi batean, alde batetik, enpresaren aktiboa osatzen duten ondasun eta eskubideak eta, bestetik, pasiboa osatzen duten obligazioak enpresaren ondare garbia zehaztuz jaso behar ditu. Balantze honek, enpresaren ondarea nola osatua dagoen, bere balioa zehaztuz, eta ekitaldi amaiera bakoitzean ekitaldiaren emaitza zein den adierazten du, hau da, urte horretan ondare netoaren balioa igo egin den irabaziak sortuz edo balio hori jaitsi egin den galerak sortuz.

Galdu-irabazien kontua: alde batetik, ekitaldian izandako sarrerak eta, bestetik, gastuak azaldu beharko dira, kenketarekin emaitza adieraziz. Galdu irabazien kontua ere laburtua izan daiteke baina kopuruak ez dira balantze laburtuarenak.

Memoria: memoriak, balantzearen eta galdu-irabazien kontuaren informazioa osatu, zabaldu eta komentatu beharko du. Dokumentu osagarria da eta balantze eta galdu-irabazien kontuak zenbakiz diotena azaltzeko balio du.

Ekitaldiko ondare garbiaren aldaketen egoera-orria, alde batetik, enpresaren jardueratik eratorritako sarrerak eta gastuak eta, bestetik, bazkideekin egindako

transakzioetatik, irizpide kontableen aldaketetatik, akatsen konponketetatik eta beste doikuntzetatik eratorritako ondare garbian aldaketak adierazten dira. Balantze laburtua aurkeztu dezaketen enpresariak, aldi berean, ondare garbiaren aldaketen egoera-orria garbia eratu dezakete.

Diru-fluxuen egoera-orria aurkeztu beharko dute, balantze laburtua eta ondare garbiaren aldaketen egoera-orria garbia laburtua aurkeztu ezin dutenek (Kapitaleko Sozietateei buruzko Legearen 257. artikulua).

Urteko kontuak enpresariak prestatu beharko ditu. Enpresari pertsona fisikoaren kasuan berak sinatuko ditu, sozietate pertsonalistetan erantzukizun mugagabea duten bazkideek eta Sozietate Anonimoetan eta Erantzukizun Mugatuko Sozietateetan administratzaile guztiek sinatuko dituzte. Norbaitek sinatuko ez balitu, sinadura falta den dokumentuetan ez sinatzearen arrazoia azalduko da. Sinadura honen bitartez, dokumentuetan dauden akatsak enpresariari eta administratzaileei egotzi nahi zaizkie.

Sinatzeak garrantzi handia dauka kontuak sinatu dituenak, kontu horietaz erantzukizuna baitu, kontuak beraiek materialki egin dituzten ala ez kontuan izan gabe. Sinatzen dituztenean beren edukia bere gain hartzen dute eta, ondorioz, bere akatsak ere.

1.7. Glosategia

Sozietate taldea

Sozietate talde bat egongo da, sozietate batek, bai zuzenean bai zeharka, beste sozietate bat kontrolatzen duenean. Kontrola egongo dela uste da sozietate bat menperatzailea denean eta bestea menperatua, lehenengoak azken honen boto eskubideen gehiengoa duelako, administrazio organoaren kideen gehiengoa izendatu eta kentzeko ahalmena duelako, etab.

Balantze laburtua

Ohizko balantzea prestatzea konplexuegia izan daiteke enpresa txiki eta ertainentzat (egia esan tamaina handia dutenentzat ere bai kasu batzuetan). Horregatik, legeak, zenbait baldintza betetzen badira, balantze laburtua prestatzeko posibilitatea aurreikusi du. Horretarako, Kapitaleko Sozietateei buruzko Legearen 257. artikulua ezarritako baldintzak bete behar dira.